

Informacija o provođenju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU

Uvod

Programom rada Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine za 2022. godinu planirana je izrada Informacije o implementaciji Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU¹.

Direktivom o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU se, između ostalog, utvrđuju pravila na osnovu kojih države članice, koje pristupaju regulisanim profesijama i iste obavljaju na svojoj teritoriji, uslovljavaju posjedovanje određenih stručnih kvalifikacija, priznaju stručne kvalifikacije stečene u drugim državama članicama, koje nosiocu omogućuju pristup istoj profesiji odnosno obavljanje iste profesije kao u matičnoj državi članici. Odredbe ove Direktive se odnose na sljedećih sedam profesija: doktori medicine, doktori stomatologije, medicinske sestre, babice, farmaceuti, veterinari i arhitekta za koje je predviđeno automatsko priznavanje, s obzirom da su ovo profesije za koje su minimalni uslovi osposobljavanja do određene granice usklađeni na evropskom nivou. Pored navedenog, Direktiva se odnosi i na automatsko priznavanje određenih zanimanja na osnovu stečenog iskustva: profesije navedene u Prilogu IV. Direktive (profesije iz područja trgovine, industrije ili preduzetništva) i uzajamno priznavanje kvalifikacija za sve druge profesije.

U smislu Direktive, regulisana profesija je profesionalna djelatnost ili grupa profesionalnih djelatnosti kod kojih je pristup i obavljanje odnosno način obavljanja djelatnosti na osnovu zakonskih, regulatornih ili upravnih odredaba direktno ili indirektno uslovljavan posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija.

Mapa puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU

Donošenjem Odluke o usvajanju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU² od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, određeni su prioriteti - koraci za preuzimanje EU Direktive o regulisanim profesijama u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine .

¹ Puni naziv Direktive je EU Direktiva 2005/36/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća Evropske unije o regulisanim profesijama(OJ L 255, 30.09.2005.) i dopunjene Direktivom 2013/55/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 20. novembra 2013. godine dopunjavajući Direktivu 2005/36/EC o priznavanju stručnih kvalifikacija i Propis (EU) br 1024/2012 o administrativnoj saradnji kroz Sistem informacija unutrašnjeg tržišta ("IMI Propis")(OJ L 354, 28.12.2013.)

² „Službeni glasnik BiH“ broj 10/16

Članovima 2. i 3. Odluke zaduženo je Ministarstvo civilnih poslova da Vijeću ministara Bosne i Hercegovine dostavi prijedlog odluke za određivanje koordinatora i uspostavljanju kontakt tačke za Bosnu i Hercegovinu. Vijeće ministara je, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova, donijelo Odluku o određivanju koordinirajuće institucije i kontakt tačke za primjenu Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36/EZ i 2013/55/EU³.

U članu 2. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine je određeno za Koordinirajuću instituciju za primjenu Mape puta, a članom 3. Odluke za Kontakt tačku za primjenu Mape puta određuje se Centar za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja. Nadležne institucije u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine/kantonima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine su imenovali subkoordinate i subkontakt tačke koji će zajedno sa Koordinirajućom institucijom i Kontakt tačkom provoditi aktivnosti u vezi sa primjenom Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU.

Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini⁴ Centar za informisanje i priznavanje dokumenata (CIP) je nadležan za informiranje i poslove priznavanja u oblasti visokog obrazovanja u okviru Konvencije o priznavanju diploma u visokom obrazovanju (Lisabonska konvencija).

Implementacija Mape puta

U informaciji su sadržane aktivnosti koje su realizovane u periodu od septembra 2021. godine do avgusta 2022. godine:

Na sastanku Koordinirajuće institucije i subkoordinatora i Kontakt tačke i subkontakt tački zaključeno je da na osnovu mapiranja stanja, potrebno u Bosni i Hercegovini razviti listu regulisanih profesija, u skladu s članom 57. paragraf 1. tačka (a) Modernizovane direktive, te se u tom kontekstu, a u svojstvu Koordinatora zadužilo Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine da zatraži pomoć Evropske komisije u procesu mapiranja. S tim u vezi, Ministarstvo civilnih poslova je, posredstvom Direkcije za evropske integracije, uputilo zahtjev Delegaciji Evropske unije u Bosni i Hercegovini za finansiranje provođenje analize/mapiranja stanja profesija (popis profesija) koje su regulisane na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo civilnih poslova je u februaru 2021. godine, posredstvom Direkcije za evropske integracije, informisano o stavu Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini da će finansijski da podrži provođenje pomenute analize. Po prijemu obavještenja da je Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini odobrila sredstva, Ministarstvo civilnih poslova je pristupilo izradi projektnog zadatka. Projektni zadatak je pripremljen u saradnji sa Centrom za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja, kao kontakt tačkom za primjenu Mape puta, i subkoordinatorima i subkontakt tačkama na nivou entiteta, kantona i Brčko ditrikta Bosne i Hercegovine.

³ „Službeni glasnik BiH“ broj 30/17

⁴ „Službeni glasnik BiH“, br. 59/07 i 59/09

Cilj ovog projekta je analiza/mapiranje profesionalnih kvalifikacija i profesija (izrada popisa profesionalnih kvalifikacija i profesija) koje su regulisane na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini i izrada prijedloga liste regulisanih profesionalnih kvalifikacija i profesija.

Predviđene aktivnosti bi trebalo da omoguće institucijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini da sagledaju koje profesionalne kvalifikacije i profesije su regulisane i da sačine prijedlog liste profesionalnih kvalifikacija i regulisanih profesija u Bosni i Hercegovini. Da bi se ovo moglo realizovati, od konsultantske firme se očekuje da saraduje sa ministarstvima u vladama u Republici Srpskoj, Federaciji Bosne i Hercegovine, 10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine kako bi se osiguralo da se analizira svo relevantno zakonodavstvo i dobije sveobuhvatna analiza. Takođe, saradnja sa koordinatorom, subkoordinatorima, kontakt tačkom i subkontakt tačkama za implementaciju EU Direktive o profesionalnim kvalifikacijama, kao i Direkcijom za evropske integracije je neophodna kako bi se osigurala implementacija i održivost projekta.

Projektni zadatak je izrađen i u aprilu 2022. godine dostavljen delegaciji Evropske unije radi raspisivanja tendera za izbor stručnjaka za realizaciju aktivnosti iz projektnog zadatka. Prema informacijama sa kojima raspolaže Ministarstvo civilnih poslova u trenutku izrade ove informacije, Delegacija Evropske unije provodi interne procedure neophodne za objavu tendera.

Sektor za obrazovanje Ministarstva civilnih poslova je pripremio aplikaciju za TAIEX⁵, radionicu „Izgradnja kapaciteta relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini za transpoziciju Direktive EU o regulisanim profesijama u području arhitekture“. Radionica je održana 3. februara 2022. godine u online formatu. Na radionici su učestvovali predstavnici ministarstva obrazovanja i agencija koje se bave visokim obrazovanjem, ministarstava nadležnih za pitanja arhitekture i/ili prostornog uređenja, fakulteta koji imaju studijski program arhitekture, te udruženja/asocijacija arhitekata u Bosni i Hercegovini.

Cilj ove radionice je bio pomoći relevantnim institucijama u Bosni i Hercegovini, entitetskom, kantonalnom i nivou Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da unaprijede svoja znanja i vještine u transponovanju Direktive 2005/36/EC o priznavanje profesionalnih kvalifikacija, Direktiva 2013/55/EU o priznavanju profesionalnih kvalifikacija i Uredba (EU) br. 1024/2012 o administrativnoj saradnji kroz Informacioni sistem unutrašnjeg tržišta (Uredba IMI). Fokus je bio predstaviti odredbe direktive koje se odnose na arhitekate s ciljem harmonizacije zakonodavstva u Bosni i Hercegovini.

Predavači su bili eksperti iz Ministarstva za nacionalno obrazovanje Rumunije i Komore arhitekata Slovačke (tijelo nadležno za priznavanje kvalifikacija arhitekata u Slovačkoj).

U organizaciji Centra za informisanje i priznavanje dokumenata u oblasti visokog obrazovanja (CIP), u aprilu 2022. godine, održan je Radni sastanak na temu „Implementacija EU Direktive

⁵ TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange) je instrument Evropske komisije za podršku administraciji s ciljem približavanja i primjene zakonodavstva Evropske unije kao i da olakša razmjenu najboljih praksi zemalja članica Evropske unije.

o profesionalnim kvalifikacijama 2005/36/EC i 2013/55/EU u Bosni i Hercegovini“. Sastanku su pristupili predstavnici Ministarstva civilnih poslova, u svojstvu koordinirajuće institucije, i predstavnici subkontakt tački na nivou entiteta i kantona.

S ciljem bolje informisanosti šire javnosti o regulisanim profesijama, na web stranici Centra za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja dodana je posebna kategorija *Regulisane profesije* koja sadrži osnovne informacije o tome šta su regulisane profesije, osnovne pojmove/definicije koje se odnose na regulisane profesije, podatke o kontakt tački, subkontakt tačkama i koordinirajućoj instituciji, Direktive o profesionalnim kvalifikacijama 2005/36/EC i 2013/55/EU, Odluku o usvajanju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama i Odluku o određivanju koordinirajuće institucije i kontakt tačke za primjenu Mape puta za implementaciju EU direktive o regulisanim profesijama 2005/36/EC i 2013/55/EU.

U toku je realizacija **projekta „Jačanje sestrinstva u Bosni i Hercegovini (ProSes)“**, koji finansira Vlada Švajcarske. Realizacija je prvobitno planirana u periodu decembar 2017. godine – novembar 2021. godine, međutim period implementacije je produžen do novembra 2022. godine. Svrha druge faze projekta je da osigura da medicinske sestre/tehničari pružaju visokokvalitetne usluge dostupne svima, a naročito ranjivim i socijalno isključenim grupama stanovništva, jasno definisanim i finansiranim paketom usluga sestrinstva u zajednici/polivalentne patronaže te unapređenim obrazovnim sistemima. Projekat ima tri komponente od kojih se treća odnosi na obrazovanje. Prema informacijama dobijenim od menadžmenta projekta, u izvještajnom periodu su realizovane sljedeće aktivnosti:

Rezultat 3.1 Reforma srednjoškolskog obrazovanja medicinskih sestara-tehničara u Bosni i Hercegovini

U skladu sa preporukama eksterne evaluacije projekta (maj 2022), kompleksnosti reforme srednjoškolskog obrazovanja medicinskih sestara-tehničara, birokratskim procedurama i djelomičnim revizijama nastavnih planova i programa srednjih škola za medicinske sestre-tehničare koje se odvijaju paralelno u oba entiteta kroz različite projekte, zaključak projektnog tima, partnera i Švicarske ambasade jeste da Projekat jačanja sestrinstva u Bosni i Hercegovini neće nastaviti aktivnosti na navedenoj reformi. Ove aktivnosti podrazumijevaju izradu tranzicionog plana, reviziju kurikuluma i obuku nastavnog osoblja u srednjim školama za medicinske sestre-tehničare.

U prvoj polovini 2022. godine, projekat je prikupio saglasnosti svih kantonalnih ministarstava obrazovanja na Akcioni plan za transformaciju srednjoškolskog obrazovanja medicinskih sestara-tehničara u Federaciji Bosne i Hercegovine i Distriktu Brčko 2022-2026. Projekat nastoji ukazati na značaj nastavka reforme, koji su prepoznali ključni partneri iz zdravstvenog i obrazovnog sektora, ali s naglaskom da se neće moći realizovati u Fazi 3 projekta kako je ranije zamišljeno, zbog dugotrajnosti procesa koji nadzilazi predviđeno vrijeme trajanja ove, izlazne i završne, faze Projekta jačanja sestrinstva u Bosni i Hercegovini.

Akcioni plan za transformaciju srednjoškolskog obrazovanja za medicinske sestre u Republici Srpskoj je razvijen tokom 2019. godine, a usvojen na 103. sjednici Vlade Republike Srpske 30.12.2020. godine.

Projekat je, u međuvremenu, uspješno proveo aktivnosti izrade situacione analize radne snage u zdravstvenoj njezi u javnim i privatnim, zdravstvenim, obrazovnim i ustanovama iz resora socijalne zaštite na nivou oba entiteta, koja može poslužiti kao osnova za nastavak provođenja reforme, prvenstveno pri izradi „programa premoštavanja“ kao dijela tranzicionog plana.

Rezultat 3.2 Usklađivanje nastavnih planova i programa I i II ciklusa studija zdravstvene njege sa EU direktivom

Projekat je sve aktivnosti ovog rezultata završio tokom I i početkom II faze projekta. Prema informacijama dobijenim od projektnog tima, u nastavku je dat kratak pregled usklađenosti nastavnih planova i programa I i II ciklusa studija zdravstvene njege na javnim fakultetima u Bosni i Hercegovini sa EU direktivom:

I ciklus studija

- Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci – revidiran u I fazi ProSes-a i u primjeni
- Visoka medicinska škola Prijedor – revidiran u I fazi ProSes-a i u primjeni
- Fakultet zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu – revidiran u I fazi ProSes-a i u primjeni
- Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli – revidiran u I fazi ProSes-a ali nije u primjeni
- Studijski program Zdravstvena njega Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru – revidiran u II fazi ProSes-a ali nije u primjen
- Medicinski fakultet Univerziteta u Zenici – revidiran kroz TEMPUS program i u primjeni
- Medicinski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu – revidiran kroz TEMPUS program i u primjeni
- Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru – revidiran kroz TWINING projekat i u primjeni
- Fakultet zdravstvenih stufija Univerziteta u Bihaću – revidiran uz pomoć nastavnog osoblja Zdravstvenog fakulteta u Ljubljani i u primjeni

II ciklus studija

- Fakultet zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu – revidiran u II fazi ProSes-a i u primjeni
- Medicinski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci – revidiran u II fazi ProSes-a i u primjeni
- Medicinski fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu – revidiran u II fazi ProSes-a i u primjeni
- Medicinski fakultet Univerziteta u Zenici – revidiran u II fazi ProSes-a i biće u primjeni od momenta pokretanja Master studija

- Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli – revidiran u II fazi ProSes-a ali nije u primjeni
- Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru – revidiran u II fazi ProSes-a ali nije u primjeni

Edukacija edukatora mentora kliničkih vještina

Značajno je napomenuti da je projekat, nakon organizovanih obuka za edukatore mentora kliničkih vještina, krajem 2021. godine, tokom posjeta svim javnim fakultetima u Bosni i Hercegovini sa studijem zdravstvene njege, dao na raspolaganje edukativne materijale koji mogu poslužiti za organizovanje edukacija unutar fakulteta, što neki od njih već primjenjuju. Navedeni materijali su dostupni i na YouTube kanalu te Web stranici Fondacije fami.

Knjiga stručnih kompetencija medicinskih sestara-tehničara

U zdravstvenom sistemu Bosne i Hercegovine trenutno ne postoji razlika u kompetencijama između medicinskih sestara sa srednjom i visokom stručnom spremom. Tačnije, na državnom nivou ne postoji univerzalni dokument koji će jasno razgraničiti stručne kompetencije unutar sestrinske profesije. Iz tog razloga, izrada knjige stručnih kompetencija za medicinske sestre je ključna projektna aktivnost (započeta u januaru 2022.) za unapređenje sestrinske profesije u Bosni i Hercegovini. Knjiga stručnih kompetencija za medicinske sestre bit će dokument koji će se prilagođavati sistemskim i obrazovnim promjenama i standardima struke. Zdravstvene ustanove će na temelju ove knjige stručnih biti u mogućnosti dalje razvijati i revidirati opise poslova i sistematizaciju radnih mjesta.

Vijeće za regionalnu saradnju (RCC)

Na samitu EU-Zapadni Balkan, u okviru Berlinskog procesa⁶, koji je održan 10. novembra u Sofiji, lideri Zapadnog Balkana složili su se i potpisali Deklaraciju o „Zajedničkom regionalnom tržištu (CRM) - Katalizator za dublju regionalnu ekonomsku integraciju i odskočna daska ka jedinstvenom tržištu EU“, i usvojili Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište za period 2021-2024. godina. Zajedničko regionalno tržište nastavlja se na rezultatima Višegodišnjeg akcionog plana za regionalno ekonomsko područje (MAP REA) koji je usvojen u Trstu 2017. godine, kada su se lideri šest ekonomija Zapadnog Balkana dogovorili da daju priliku ovoj regiji da izgradi vlastiti ekonomski prostor do omogućavanja nesmetanog protoka robe, usluga, kapitala i visokokvalifikovane radne snage, čineći region privlačnim i konkurentnim za ulaganje.

⁶ Berlinski proces inicijativa usmjerena na jačanje regionalne saradnje na Zapadnom Balkanu i pomoć integraciji šest ekonomija Zapadnog Balkana (WB6) u Evropsku uniju. Pokrenula ga je 2014. godine njemačka kancelarka Angela Merkel.

U okviru Akcionog plana za Zajedničko regionalno tržište za period 2021-2024. postoji područje „Slobodno kretanje ljudi”, a u kontekstu ovog područja Regionalni savjet za saradnju (RCC) vodi aktivnosti koje se odnose na priznavanje profesionalnih kvalifikacija i priznavanje akademskih kvalifikacija na nivou regiona:

U okviru konferencije Srednjoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) 2021, koja je održana u Skoplju (Sjeverna Makedonija) u decembru 2021. godine, predstavnik Centra za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja učestvovao je kao panelist u panel raspravi na temu *Trgovina uslugama i licencama, kvalifikacija, dozvole*, a u vezi sa usvojenim Dodatnim protokolom 6 o trgovini uslugama. Istaknuto je da je priznavanje stručnih kvalifikacija zahtjevan proces na Zapadnom Balkanu, koji zahtijeva koordinaciju različitih institucija u svakoj pojedinoj ekonomiji. Zaključeno je da je u svim tim reformama vrlo važno iskustvo zemalja EU, pogotovo jer su izvršili deregulaciju nekih regulisanih profesija. Ekonomije Zapadnog Balkana bi trebale biti svjesne da je glavni cilj zakona o stručnim kvalifikacijama, koji podrazumijeva dodatnu regulaciju dijela tržišta rada, javno zdravlje, sigurnost i zaštita potrošača, ali ne i sprečavanje pristupa stranaca ovom regulisanom dijelu tržišta rada.